

Een half mensenleven verder biggelt een traan over de wang van Koos Hagen. Hij vertelt over klasgenoot Koos Koster, vermoord in El Salvador.

Hoe de dood van Koos Koster een leven tekende

MAARTEN PENNEWAARD

Het boek over Koos Koster kan nog niet dicht. Deze week werd er weer een nieuw hoofdstuk aan toegevoegd. In 1982 schoten soldaten de uit Sint Annaparochie afkomstige Koster dood in El Salvador. Samen met de drie andere leden van een team IKON-verslaggevers: Jan Kuiper, Hans ter Laag en Joop Willemsen. In een tv-documentaire onthulde Zembra dat Amerika waarschijnlijk wist van de moorden. Ook achterhaalden de makers de woonplaats van de opdrachtgever, een Salvadoraanse kolonel.

De brute moord op vier journalisten schokte destijds de wereld, Nederland en Koster's klasgenoten van het christelijk gymnasium Beyers Naudé in Leeuwarden. Nu, 36 jaar later, volgt Koos Hagen (79) de gebeurtenissen nog steeds op de voet. „Ik weet nog precies hoe het ging. Hans Mak belde me op. 'Heb je het al gehoord?', zei hij.”

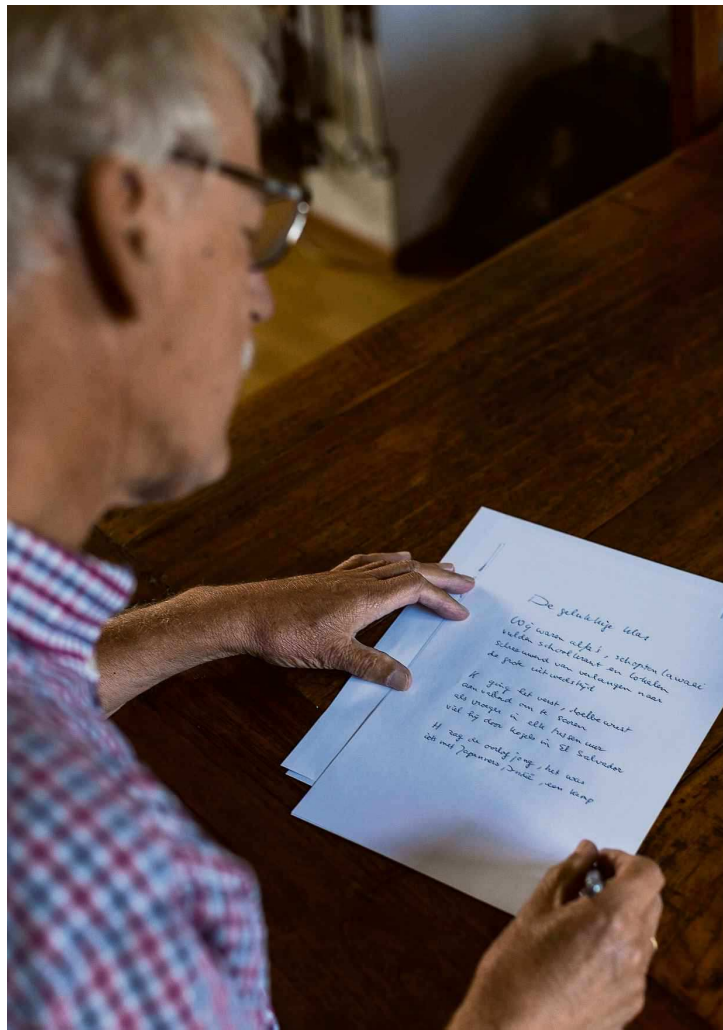
Hagen, Mak – broer van schrijver Geert Mak – en Koster deelden lief en leed op school, die toen nog het Gereformeerd Gymnasium heette. „Koos was een domineeszoon, net als ik. Hij was een paar jaar ouder en een temperamentvolle jongen. Hij sprong er echt uit.”

In maart 1982 werden bij de Amerikaanse ambassade in Amsterdam kruisen geplaatst voor Koos Koster, Hans ter Laag, Joop Willemsen en Jan Kuiper. FOTO ANP

'Koos Koster leefde zoals hij voetbalde – hij rausde overal doorheen'

Het gymnasium, dat was niet niks: „Die gereformeerde gymnasia waren opgezet om een nieuwe elite te kweken. Wij moesten de nieuwe leiders worden”, vertelt Hagen. Als pubers waren zijzelf daar niet echt mee bezig; natuurlijk moest er hard gewerkt worden, maar sjekkie roken en voetballen in de pauze hoorde er ook bij. „En Koos leefde zoals hij voetbalde: hij rausde overal doorheen, op weg naar de goal.”

Koos Hagen schrijft het gedicht *De gelukkige klas*, waarin hij Koos Koster herdenkt. FOTO: RINK HOF

De gelukkige klas

'Wij waren alfa's, schopten lawaai vulden schoolkrant en lokalen schreeuwend van verlangen naar de grote uitwedstrijd

K ging het verst, doelbewust aanvallend om te scoren als vroeger in elk tussenuur viel hij door kogels in El Salvador'

H zag de oorlog jong, het was iets met Japanners, Indië, een kamp op één nier leefde hij jarenlang voor twee – en stierf in bed

Wij komen niet veel verder dan de eerste letter van het alfabet weerklank van een verwondering te groot voor onze talen.

Na de middelbare school vertrok Hagen naar Amsterdam om Frans te studeren aan de Vrije Universiteit. Tegenwoordig woont hij in Amstelveen, waar hij enkele jaren stadsdichter was. De schok die de dood van Koster veroorzaakte, was groot. Hagen laat hem voortleven in het gedicht *De gelukkige klas*, dat als onderdeel van de Poëzieroute voor het Beyers Naudé ligt.

Dat domineeszoon Koster uiteindelijk koos voor een bestaan als journalist, die het onrecht in de wereld aan de kaak stelde – het verbaasde Hagen niet. „Er was natuurlijk van alles aan de hand in de wereld. De clash tussen Oost en West, de armoede in Zuid-Amerika. In de kerk ontstond een maatschappijkritische, progressieve stroming. Koos kwam uit een gezin dat het niet breed had. Volgens mij was zijn inspiratie het opkomen voor 'de arme sloebers.'”

Dat deed hij met verve. „Hij kreeg de hoogste piefen voor de microfoon. En die confronteerde hij met beschuldigingen van misdaden. Hij nam echt ongelooflijke risico's.” Dat bleek al, ver voor zijn gewelddadige dood, toen Koster in Chili verslag deed. De linkse president Salvador Allende kwam in 1973 om het leven bij een staatsgreep door generaal Pinochet. In het voetbalsta-

dion in de hoofdstad Santiago werden 'subversieve elementen' opgesloten en gemarteld, met talrijke doden als gevolg.

„Koos werd ook opgepakt. Hij kwam vrij en moest het land uit. In het stadion heeft hij op stukjes papier aantekeningen gemaakt, de martelingen beschreven.” Het leidde tot bundels met verhalen. Voorin staat zijn motto: 'Waarom treuren, als alleen vechten zin geeft aan het bestaan?'

De moord op zijn klasgenoot heeft ook het bestaan van Hagen heftig beïnvloed. Hij haalt artikelen, brieven van de IKON, de boeken van Koster, albums met schoolfoto's en agenda's uit de jaren vijftig moeiteloos tevoorschijn – net als de herinneringen.

„Het was onvoorstelbaar, we waren compleet ondersteboven. Ik ben bij de manifestatie geweest waar kruisen voor de Amerikaanse ambassade werden gezet. En op de begrafenis. Het laat je niet los. Want eigenlijk waren we gewoon vrome jongens, zoals Geert Mak later zei.” Hagen doelt daarbij op de onthulling van de poëzieesten voor het gymnasium, in 2014, door schrijver Geert Mak. In het complete gedicht komt Hans Mak voor, die overleed in 1998.

'Het laat je niet los. Want eigenlijk waren we gewoon vrome jongens'

Nu de kolonel die de actie liet uitvoeren, is opgespoord en duidelijk is dat de Amerikanen vooraf hoogstwaarschijnlijk op de hoogte waren, zouden er juridische stappen gezet kunnen worden. Hagen formuleert bedachtzaam. „Je ziet dat het mij na al die jaren nog steeds emotioneert. Maar vergelding? Ik geloof meer in verzoening. Als de kolonel zijn daad erkent, als de Amerikanen hun rol toegeven – dan weten we in ieder geval precies wat er is gebeurd. Waarheidsvinding, na al die jaren, dat vind ik belangrijker.”